

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

İKİNCİ BÖLÜM

KILINÇLI VE DİĞERLERİ v. TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 27336/17 ve diğer 12 başvuru– ekteki listeye bakınız)

© Çeviren, Kadir Öztürk, AIHS Hukuk Danışmanı, Hukuk Çevirmeni, [@LegalCounsel_TR](#), 2023. Bu çeviriyi yayımlama izni, yalnızca Mahkeme'nin veri tabanı olan HUDOC'a konulması için verilmiştir.

© Translated by Kadir Öztürk, Legal Counsel to the ECHR, Legal Translator, [@LegalCounsel_TR](#), 2023. Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

KARAR

STRAZBURG

11 Temmuz 2023

İşbu karar kesindir, ancak şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Kılınçlı ve Diğerleri v. Türkiye davasında

Başkan Pauline Koskelo,
Yargıçlar Lorraine Schembri Orland,
Davor Derenčinović,

ve Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Dorothee von Arnim'in katılımıyla,
Komite olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

Aşağıdakileri göz önünde bulundurarak:

ilgili detayları ve farklı başvuru tarihleri ekli tabloda listelenen on üç Türk vatandaşı (“başvurucu”) tarafından İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin (“Sözleşme”) 34. maddesi uyarınca Türkiye Cumhuriyeti aleyhine Mahkeme'ye yapılan başvuruları;

tutuklu yargılanma sürelerinin uzunluğuna ve tutukluluğun hukuka uygunluğuna, bir suçun işlendiğine ilişkin makul şüphenin bulunmadığı iddiasına, tutuklu yargılanmalarına karar verilirken ve tutukluluk halleri uzatılırken ilgili ve yeterli gerekçelerin bulunmadığı iddiasına, tutukluluğun hukuka uygunluğuna ilişkin yargı denetiminin etkisiz olduğuna, tazminat alma yolunun bulunmadığına ilişkin Sözleşme'nin 5. maddesi kapsamındaki şikayetlerin ve yetkililer tarafından yapılan aramanın hukuka uygunluğuna ilişkin Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamındaki şikayetlerin Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanı Hacı Ali Açıkgül tarafından temsil edilen Türk Hükümetine (“Hükümet”) bildirilmesi kararını, ve başvuruların geri kalanının kabul edilemez olduğuna ilişkin kararı tarafların gözlemlerini;

20 Haziran 2023 tarihinde gerçekleştirilen kapalı müzakerelerin ardından,
Bu tarihte kabul edilen aşağıdaki kararı vermiştir:

DAVANIN KONUSU

1. Mevcut başvurular, esas olarak, başvuru sahiplerinin 15 Temmuz 2016 tarihli darbe girişimi sonrasında Türk makamları tarafından “Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması” (bundan sonra metinde “FETÖ/PDY” olarak anılacaktır) olarak tanımlanan ve darbe girişiminin arkasında olduğu değerlendirilen bir örgüte üye oldukları şüphesiyle yakalanmaları ve tutuklanmalarıyla ilgilidir (Davalı Hükümet tarafından ilan edilen olağanüstü hale ilişkin ayrıntılar ve ardından Avrupa Konseyi Genel Sekreterine sunulan askıya alma bildirimini de dâhil olmak üzere darbe girişiminin ardından meydana gelen olaylar ile olağanüstü hal ilan edilmesinin ardından meydana gelen yasal gelişmelerle ilgili ayrıntılı bilgiler, Baş v. Türkiye (no. 66448/17, §§ 6-14 ve §§ 109-10, 3 Mart 2020) kararında yer almaktadır). Başvuru sahiplerinin tamamı, olayların meydana geldiği tarihte farklı tür ve/veya seviyelerde hâkim veya savcı olarak görev yapmaktaydı.

2. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, 16 Temmuz 2016 tarihinde, diğerlerinin yanı sıra, yargı sistemi içinde FETÖ/PDY üyesi olduğundan

şüphelenilen kişiler hakkında ceza soruşturması başlatmıştır. Bunun üzerine, Hâkim ve Savcılar Yüksek Kurulu (“HSYK”), darbe girişiminin arkasında olduğu değerlendirilen örgüte üye olduklarına dair kuvvetli şüphe bulunduğu gerekçesiyle, çeşitli tarihlerde, - aralarında bazı başvuru sahiplerinin de bulunduğu - binlerce hâkim ve savcının, görevden uzaklaştırılmasına karar vermiştir (söz konusu HSYK kararına ilişkin ayrıntılı bilgiler, Baş (yukarıda anılan, §§ 15-21) ve Turan ve diğerleri V. Türkiye (no. 75805/16 ve diğer 426 başvuru, §§ 13-15, 23 Kasım 2021) kararlarında bulunabilir)

3. Başvurular esas olarak, çeşitli tarihlerde, Türk Ceza Kanunu’nun 314. maddesi uyarınca cezalandırılan bir suç olan FETÖ/PDY üyeliği şüphesiyle yakalanmış ve yargılanmak üzere tutuklanmışlardır (yukarıda anılan Baş, § 58). Tutukluluk kararları, esas olarak, başvuru sahiplerinin darbe girişiminin arkasında olduğu değerlendirilen bir örgüte üye oldukları gerekçesiyle hâkim veya savcı olarak görevlerinden uzaklaştırılmalarına dayanıyordu. Ayrıca, 53830/19, 11789/20 ve 35603/20 numaralı başvuru sahiplerinin davalarında, ByLock mesajlaşma sisteminin kullanılması delil olarak gösterilmiştir. Başvuruların, bir suç işlediklerine dair makul şüphenin bulunmadığı iddiası da dâhil olmak üzere, tutuklama kararlarına karşı ileri sürdükleri itirazlar, Anayasa Mahkemesi de dâhil olmak üzere, mahkemeler tarafından reddedilmiştir.

4. Tarafların verdiği son bilgilere göre, başvuru sahiplerinin çoğu, ilk derece mahkemeleri tarafından terör örgütü üyeliği suçundan cezaya mahkûm edilmiş, bir kısmı ise beraat etmiştir. Çoğunlukla temyiz işlemlerinin halen derdest olduğu görülmektedir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ

I. BAŞVURULARIN BİRLEŞTİRİLMESİ

5. Başvuruların benzer konularını dikkate alan Mahkeme, bunların tek bir kararda birlikte incelenmesini uygun bulmaktadır.

II. HÜKÜMET’İN 63841/17 NUMARALI BAŞVURUYA İLİŞKİN ÖN İTİRAZI

6. Hükümet, 63841/17 numaralı başvuru sahibinin şikayetlerini Sözleşme’nin 35 § 2 (b) maddesi anlamında başka bir uluslararası soruşturma veya çözüm merciine, yani Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi’ne (“BMİHK şikâyet prosedürü”) sunduğunu öne sürmüştü ve Mahkeme’yi başvuruyu kabul edilemez olarak reddetmeye davet etmiştir.

7. Başvurucu, Hükümet’in iddiasına itiraz etmiştir. Başvurucu, mevcut başvurudaki şikayetlerinin hukuka aykırı ve keyfi olarak tutuklanması iddiası ile ilgili olduğu ve BMİHK önünde ise sadece masumiyet karinesi ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla ilgili şikayetlerde bulunduğu

için mevcut başvurunun konusunun BMİHK'ne yapılandırılarak farklı olduğunu ileri sürmüştür.

8. Başlangıçta, Mahkeme, Sözleşmenin 35 § 2 (b) maddesinin, birkaç uluslararası organın aynı anda büyük ölçüde aynı olan başvurularla ilgileneceği durumdan kaçınmayı amaçladığını yinelemektedir. Bu tür bir durum, aynı davalarla ilgili çok sayıda uluslararası işlemde kaçınmayı amaçlayan Sözleşme'nin ruhu ve metniyle bağdaşmaz (diğerlerinin yanı sıra bakınız, *Radomilja ve Diğerleri v. Hırvatistan* [BD], no. 37685/10 ve 22768/12, § 119, 20 Mart 2018). Mahkeme, bu Sözleşme hükmü nedeniyle yargılama yetkisinin hariç tutulup tutulmadığını belirlerken, önündeki davanın halihazırda paralel bir yargılama serisine sunulmuş bir konuyla büyük ölçüde aynı olup olmadığına ve eğer öyleyse, eş zamanlı yargılamanın Sözleşmenin 35 § 2 (b) maddesi anlamında “başka bir uluslararası soruşturma veya çözüm mercii” olarak görülüp görülmeyeceğine karar vermek zorunda kalacaktır (bakınız, *Hilal Mammadov v. Azerbaycan*, no. 81553/12, § 103, 4 Şubat 2016). Mahkeme, bu bağlamda, olguların, tarafların ve şikâyetlerin aynı olması durumunda bir başvurunun “büyük ölçüde aynı” kabul edildiğini yinelemektedir (bakınız, *Gürdeniz v. Türkiye (k.k.)*, no. 59715/10, § 41, 18 Mart 2014).

9. Mahkeme, başvuru tarafından BMİHK'ne sunulan başvuru formunun tutukluluğunun hukuka aykırı veya keyfi olduğu iddiası ile ilgili herhangi bir şikâyet içermediğini gözlemlemektedir. Mahkeme ayrıca BMİHK şikâyet prosedürü sekretaryası tarafından başvuru kişinin şikâyetlerine ilişkin olarak yapılan bildirim cevap olarak sunulan Hükümet'in gözlemlerinin başvuru kişinin suçluluğu kanıtlanana kadar masum sayılma hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla sınırlı olduğunu ve başvuru kişinin tutukluluğuna ilişkin herhangi bir görüş içermediğini gözlemlemektedir.

10. Bu koşullar altında ve BMİHK nezdindeki işlemlerin “başka bir uluslararası soruşturma veya çözüm mercii” olarak kabul edilip edilemeyeceğine bakılmaksızın, Mahkeme, başvuru tarafından BMİHK şikâyet prosedüründe dile getirilen şikâyetlerin kendi önünde dile getirilenlerden farklı olduğunu ve bu nedenle iki konunun Sözleşme'nin 35 § 2 (b) maddesi anlamında “büyük ölçüde aynı” olmadığını tespit etmiştir. Sonuç olarak, Mahkeme mevcut şikâyeti bu gerekçeyle incelemekten alıkonulamaz.

11. Yukarıdakiler göz önünde bulundurularak, Hükümet'in Sözleşme'nin 35 § 2 (b) maddesi uyarınca yaptığı itiraz reddedilmelidir.

III. SÖZLEŞME'NİN 5 § 1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

12. Başvurucular Sözleşme'nin 5 § 1 (c) maddesi anlamında, yargılanmak üzere tutuklanmalarını gerektiren bir suç işlediklerine dair makul şüpheye yol açan belirli bir delil unsuru bulunmadığından şikâyetçi olmuşlardır.

13. Hükümet, Mahkeme'den, bu şikâyetin, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesi uyarınca tazminat yolunu kullanmayan ayrıca kendisine bir miktar tazminat verilen ve tazminat talepleri halen derdest olan başvurucular açısından kabul edilemez olduğuna karar verilmesi talebinde bulunmuştur. Hükümet ayrıca, Mahkeme'den, başvurucuların, başvurularının yapılmasının ardından davalarındaki gelişmeler hakkında Mahkeme'ye bilgi vermemeleri nedeniyle başvuru hakkının kötüye kullanıldığı gerekçesiyle başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilmesini talep etmiştir.

14. Mahkeme, daha önce Türkiye aleyhindeki diğer davalarda sunulan benzer itirazların reddedildiğini (örnek olarak bakınız, *Baş v. Türkiye*, no. 66448/17, §§ 118-121 ve *Turan ve Diğerleri v. Türkiye*, no. 75805/16 ve diğer 426 başvuru, §§ 57-64) ve mevcut davada bu sonuçlardan ayrılmak için hiçbir neden görmediğini belirtmektedir. Bu nedenle Mahkeme, bu şikâyetin Sözleşmenin 35 § 3 (a) maddesi anlamında açıkça temelsiz veya başka herhangi bir gerekçeyle kabul edilemez olmadığını düşünmektedir. Dolayısıyla, şikâyetin kabul edilebilir olduğuna karar verilmelidir.

15. Mahkeme, başvurucuların ilk tutukluluklarının yalnızca HSYK tarafından görevden uzaklaştırılmaları için alınan kararlara ve/veya ByLock mesajlaşma sistemini kullandıklarını gösteren bilgilere dayandığını belirtmektedir. Mahkeme, başvurucuların yargılanmak üzere tutuklanmalarına karar verilirken yerel mahkemeler tarafından dayanılan bu gerekçelerin hiçbirinin, kendilerine atfedilen suçla ilgili olarak Madde 5 § 1 (c) kapsamında "makul şüphe" teşkil edecek nitelikte olmadığını tespit etmiştir (bakınız, *Baş*, yukarıda anılan, §§ 170-195 ve *Akgün v. Türkiye*, no. 19699/18, §§ 151 -185, 20 Temmuz 2021). Mahkeme, ayrıca başvurucuların bir kısmının yargılanmak üzere tutuklanmalarına karar verirken sulh ceza hakimlerinin kararlarını yalnızca CMK'nın 100. maddesine ve "dosyadaki deliller" ile birlikte hükmedilecek muhtemel cezanın ağırlığına genel bir atıfta bulunarak gerekçelendirmeye çalıştıklarını belirtmektedir. Ancak bunu yaparken, söz konusu delillerin neyi içerdiğini ve neden başvurucunun söz konusu suçu işlediğine dair makul bir şüphe oluşturduğunu fiilen belirtmeden, sadece söz konusu hükmün lafzına atıfta bulunmuşlardır. Mahkeme bu bağlamda, *Baş* kararındaki (yukarıda anılan, §§ 190-95) tespitlerine atıfta bulunur; buna göre dava dosyasındaki delillerin herhangi birine ilişkin olarak yapılan özel bir değerlendirmenin ya da başvurucu aleyhindeki şüpheyi haklı çıkarabilecek bir bilginin ya da kanıtlanabilir bir unsurun veya olgunun olmadığı göz önünde bulundurulduğunda CMK'nın 100. maddesinin metnine ve dava dosyasında bulunan delillere net olmayan ve genel bir şekilde yapılan bir atfın başvurucuların tutukluluklarının dayandığı şüphenin "makullük" kıstasına uygun olduğunu göstermesi açısından yeterli olduğu düşünülemez.

16. Hükümet, başvurucuların ilk tutuklandıkları sırada iddia edilen suçu işledikleri ile ilgili "makul bir şekilde şüpheli" olduklarına dair tatmin edici başka herhangi bir gösterge, "gerçek" veya "bilgi" sağlamadığından,

Mahkeme, başvurucuların tutukluluklarını haklı çıkaran bir şüphenin "makullüğüne" ilişkin Madde 5 § 1 (c)'nin gerekliliklerinin yerine getirilmediğini tespit etmiştir (karşılaştırınız *Baş*, yukarıda anılan, § 195). Ayrıca, bu davada Sözleşme'nin 5. maddesinin yorumlanmasında ve uygulanmasında kesinlikle dikkate alınması gereken bağlamsal bir faktör olan darbe girişiminden – yani, Türkiye'nin olağanüstü hâl ilanına ve istisna bildirimine neden olan olay –kısa bir süre sonra başvurucular tutuklansa da, söz konusu önlemin, durumun zaruretleri tarafından kesinlikle gerekli olduğu söylenemez (karşılaştırınız *Baş*, yukarıda anılan, §§ 115 -116 ve §§ 196-201). Bu nedenle, Sözleşmenin 5 § 1 maddesinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

IV. DİĞER ŞİKAYETLER

17. Mahkeme, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1, 3, 4 ve 5. fıkralarına ve Sözleşme'nin 8. maddesine ilişkin geri kalan şikâyetlerle ilgili olarak, 5. maddenin 1. fıkrası açısından yukarıda varmış olduğu sonuçlar ve *Turan ve Diğerleri* (yukarıda anılan, § 98) davasındaki değerlendirmeleri bakımından bu şikâyetlerin incelenmesine gerek olmadığına karar vermektedir.

SÖZLEŞMENİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

18. 27336/17 ve 42704/19 numaralı başvuru sahipleri hariç olmak üzere başvurucular, belirlenen süre içerisinde, manevi tazminat konusunda değişen miktarlarda tazminat talep etmişlerdir. Söz konusu başvurucuların çoğu, esasen görevden çıkarılmaları sebebiyle maruz kaldıkları kazanç kaybına ilişkin olarak maddi tazminat ile ulusal mahkemeler ve Mahkeme önünde yapmış oldukları yargılama masraf ve giderlerinin ödenmesini talep etmişlerdir.

19. Hükümet başvuruların taleplerine, dayanaktan yoksun ve aşırı oldukları gerekçesiyle itiraz etmiştir.

20. Mahkeme, daha önce *Turan ve Diğerleri* kararında (yukarıda anılan, §§ 102-07) belirttiği sebeplerle, maddi zarar bağlamında ileri sürülen talepleri reddetmekte ve 27336/17 ve 42704/19 numaralı başvuru sahipleri hariç olmak üzere başvurucuların her birine, manevi zarar ile masraf ve giderler bağlamında sunulan talepleri içerecek şekilde, söz konusu miktardan doğabilecek her türlü vergi hariç olmak üzere 5.000 avro (EUR) ödenmesine hükmetmektedir.

BU NEDENLERLE MAHKEME, OYBİRLİĞİ İLE,

1. *Başvuruların birleştirilmesine;*

KILINÇLI VE DİĞERLERİ v. TÜRKİYE KARARI

2. Başvurucular hakkında ilk tutuklama kararlarının verildiği sırada bir suç işlediklerine dair makul şüphe bulunmadığı iddiasıyla ilgili olarak, Sözleşme'nin 5 § 1 maddesine ilişkin şikâyetin kabul edilebilir olduğuna;
3. Başvurucular hakkında ilk tutuklama kararlarının verildiği sırada bir suç işlediklerine dair makul şüphenin bulunmaması nedeniyle, Sözleşme'nin 5 § 1 maddesinin ihlal edildiğine;
4. Başvurucuların Sözleşme'nin 5. ve 8. maddesi kapsamındaki geri kalan şikâyetlerinin kabul edilebilirliğini ve esasını incelemeye gerek olmadığına;
5.
 - (a) Davalı Devletin, üç ay içerisinde, ödeme tarihindeki geçerli döviz kuru üzerinden davalı Devletin para birimine çevrilmek ve söz konusu miktarlar üzerinden ödenebilecek her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, manevi tazminat ile masraf ve giderler bağlamında, 27336/17 ve 42704/19 numaralı başvuru sahipleri hariç olmak üzere başvurucuların her birine 5.000 (beş bin) avro ödenmesine;
 - (b) Yukarıda bahsi geçen üç aylık sürenin bittiği tarihten itibaren ödeme gününe kadar geçen sürede, yukarıda bahsedilen miktara, Avrupa Merkez Bankasının söz konusu dönem için geçerli olan marjinal faiz oranına üç puan eklenmek suretiyle elde edilecek oran üzerinden basit faiz uygulanmasına;
6. Başvurucuların adil tazmine ilişkin diğer taleplerinin reddedilmesine karar vermiştir.

İşbu karar İngilizce dilinde tanzim edilmiş olup, Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca 11 Temmuz 2023 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Dorothee von Arnim
Yazı İşleri Müdürü Yardımcısı

Pauliine Koskelo
Başkan

KILINÇLI VE DİĞERLERİ v. TÜRKİYE KARARI

EK

Dava listesi:

Sıra No	Başvuru no.	Dava adı	Başvuru Tarihi	Başvurucu Doğum Yılı Adresi Uyruğu	Temsilcisi
1.	27336/17	Kılınçlı v. Türkiye	24/02/2017	Oğuzhan KILINÇLI 1979 Konya Türk	İbrahim ATAŞ
2.	49752/17	Özgür v. Türkiye	06/06/2017	Mehmet ÖZGÜR 1970 ANKARA Türk	Hilal YILMAZ PUSAT
3.	61592/17	Akarsu v. Türkiye	15/06/2017	Serkan AKARSU 1983 İSTANBUL Türk	Derya ÇELİK
4.	63841/17	Dağlı v. Türkiye	31/07/2017	Hakkı DAĞLI 1980 Kastamonu Türk	Kerimhan DAĞLI
5.	66693/17	Özdemir v. Türkiye	05/06/2017	Selçuk ÖZDEMİR 1984 Bursa Türk	Rukiye COŞGUN
6.	23650/18	Çelik v. Türkiye	30/04/2018	Fırat ÇELİK 1986 Kahramanmaraş Türk	Adem KAPLAN
7.	28078/18	Bozoğlu v. Türkiye	09/05/2018	Erdal BOZOĞLU 1978 İstanbul Türk	Fatma BABAYİĞİT
8.	42704/19	Akyüz v. Türkiye	01/08/2019	Nadir AKYÜZ 1973 Gaziantep Türk	Melek KOÇYİĞİT

KILINÇLI VE DİĞERLERİ v. TÜRKİYE KARARI

Sıra No	Başvuru no.	Dava adı	Başvuru Tarihi	Başvurucu Doğum Yılı Adresi Uyuđu	Temsilcisi
9.	53830/19	Nacak v. Türkiye	23/08/2019	Hidayet NACAĞ 1983 Ankara Türk	Elif Nurbanu OR
10.	8335/20	Kondur v. Türkiye	04/02/2020	Tarık KONDUR 1982 Antalya Türk	Eda KONDUR
11.	11789/20	Kurt v. Türkiye	06/12/2019	İsmail KURT 1969 İstanbul Türk	Neslihan ÇAKIR KAŞIKÇI
12.	19088/20	Önkall v. Türkiye	22/04/2020	İlhan ÖNKAL 1970 Ankara Türk	Enes Malik KILIÇ
13.	35603/20	Kuru v. Türkiye	27/07/2020	Özgür KURU 1977 Edirne Türk	Cebraill Eren KAYNAR